

בירורים בהלכה

מיהו בשרי?

(א) **הפת"ש** (שם), כתב ללמוד מדברי הש"ך, שאם שמים מעט שומן (בשרי) בתבשיל ג"כ אינו נדון כתבשיל בשרי. נראה ללמוד מדבריו, שתבשיל בשרי הוא רק כאשר העיקר הוא הבשר ורוצה לצרף עמו דברים אחרים. אבל אם העיקר הוא התבשיל, ורק מצטרף אליו בשר מעט – אין הוא מוגדר כבשרי.

(ב) כיוון נוסף בהסבר דברי הש"ך עולה מדברי הפת"ש בשם **הבית לחם יהודה**, שבכל מקום שאין טעם בשר – הקלו, ולפי"ז כתב שאם יש מעט שומן אין להתיר – שהרי מורגש טעם הבשר.

(ג) **היד יהודה** הסביר שסברת חידושו של הש"ך הוא, שהחמירו דווקא שנותן בשר בכוונה כדי לאוכלו, אבל כאן הלא לא התכוון לכך, אלא שלא טרח בניקיון הסיר, גם לפי הסבר זה, לא שייך התרו של הפת"ש, אם הוסיף לתבשיל מעט שומן.

נמצא, שבמקרה שבו השתמשו בכף אחת לבשר ולתבשיל פרווה, לפי ביאור היד יהודה, הפתחי תשובה בוודאי יש להקל שלא לחכות שש שעות, אמנם אם מרגיש טעם בשר לדעת הבל"י יש להחמיר. כמו כן, לפי כל הטעמים נראה, שאם אופים בתנור בשר ודבר פרווה באותו זמן, בשתי תבניות נפרדות – אין לזה דין תבשיל שצריך המתנה (וע"י כע"ז באשל אברהם [בוטשאטש] סי' קעג).

אמנם, יש להעיר, **שהאליה רבה** (סי' קעג) חלק על הש"ך, ומחמירים גם במקום שהקערה לא היתה נקיה והיו בה שאריות (והסביר שחידושו של הרמ"א, שלמרות שני"ט בר נ"ט מותר רק אם התערב לעניין המתנה אין צריך אפי' לכתחילה).

רבי עקיבא איגר (גליון סי' פט) כתב להסביר את דברי הרמ"א באופן אחר. לפיו, החידוש הוא שאפי' אם בישלו דבר חריף, שבד"כ אנו אומרים שיש לו דין בשרי, לעניין המתנה לא אומרים כך, וניתן לאכול אחריו גבינה (אמנם, יש האומרים שהפמ"ג מחמיר בזה, משום שכתב שלא לאכול דבר חריף שנחתך בסכין חלבי, לאחר אכילת בשר, וצ"ע אם ללמוד מדבריו גם להגדרת 'בשרי').

ברור הדבר, שאם אדם אכל בשר או עוף, עליו לנהוג בדיני ההמתנה קודם שאוכל את הבשר. אמנם, ישנן שאלות מצויות, לגבי דברים שהתבשלו ביחד עם דבר בשרי, או שבאו במגע עם דבר בשרי – האם גם בהם יש לנהוג את דיני ההמתנה?

לדעת **רבינו תם** (תוס' חולין קה, ב) בין אכילת תבשיל בשרי, לאכילת גבינה יש צורך בנטילת ידים בלבד, ולא בכל דיני ההמתנה. אמנם, **הבית יוסף** (או"ח סי' קעג) כתב בשם **המרדכי** (חולין תרפז) שהחמיר שלא לאכול אחר תבשיל בשרי, גזירה אטו בשר בחלב, "וכן נהגו העולם שלא לאכול גבינה אחר תבשיל בשר ואין לפרוץ גדר" (ואף שלא שייכים כאן טעמי איסור הרחקה, דהיינו בשר בין השיניים או טעם הבשר שנשאר בפה – כתב האגרות משה [יו"ד ב, כו] ד"לא פלוג"). כלומר, גם בתבשיל יש לנהוג בדיני ההמתנה, וכ"כ הרמ"א (יו"ד פג, ג). ולמרות שהשו"ע לא הזכיר דין זה להלכה, נראה שגם דעת הפוסקים הספרדים להחמיר בזה (ואכמ"ל בשאלת דינם של דברים שהביאם בבית יוסף ולא כתבם בשו"ע).

מהו תבשיל בשרי? מדברי **הפוסקים** (ע"י ב"י שם) שמדובר על דבר שהתבשל עם דבר שהוא בשרי. אך שומן של בשר, דינו כבשר עצמו (רמ"א שם, ולגבי רוטב ישנה מח'). לפי זה, אדם שאוכל ירקות שהתבשלו במרק עוף, או תפוחי אדמה שהתבשלו בסיר אחד עם עוף או בשר, דינו כ'בשרי'.

הרמ"א הוסיף: "מיהו אם אין בשר בתבשיל, רק שנתבשל בקדירה של בשר, מותר לאכול אחריו גבינה", ותמחו המפרשים, הלא דבר פרווה שהתבשל בקדירה של בשר גם מותר לאכול אותו עם חלב ממש (לדעת האשכנזים רק בדיעבד ולדעת הספרדים לכתחילה), וא"כ פשוט שאין צורך להמתין אחר אכילתו, ומה חידש כאן הרמ"א?

הש"ך (סי"ק יט) כתב, שהתחדש כאן, שאפי' אם בישל דבר פרווה בכלי בשרי שאינו נקי – ג"כ אין צריך להמתין, וכתב **הפתחי תשובה** (סק"ז), שאפי' אם אין בדבר הפרווה פי שישים כנגד הבשר. אולם יל"ע מדוע, ומדוע דין זה שונה מכל תבשיל בשרי אחר? (אמנם נראה ברור, שאם אוכל בשר ממש, בוודאי יש להמתין). ונאמרו מספר הסברים בביאור הדין: